

Spis treści

I. MARZENIA O DOSKONAŁYM ŚWIECIE

Balthus, „Dziewczyna przy oknie”, 1955

1. Podróż w świat dzieciństwa
Leopold Staff „Dzieciństwo” 7, Mieczysław Jastrun „W domu” 9, Czas i pamięć 11
2. Pierwsze kroki w dorosłość
Małgorzata Musierowicz „Ida sierpniowa” (fragmenty) 13
3. Obrazy dzieciństwa w malarstwie
Diego Velázquez „Las Meninas” 19, Aleksander Kotsis „Ostatnia chudoba” 20, Witold Wojtkiewicz „Baśń zimowa” 20, Marek Włodarski „Wspomnienia dzieciństwa” 21
4. O dzieciach i dzieciństwie mniej serio
Sławomir Mrożek „Dzieci” 22, Konstanty Ildefons Gałczyński „Listy z fiołkiem” (fragment) 26, Pieter Bruegel starszy „Zabawy dzieci” 27
5. Kraj lat dzieciennych – mała ojczyzna
Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, „Epilog” (fragmenty) 29, Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, „Inwokacja” (fragment) 30, Cyprian Norwid „Moja piosenka [II]” 33
6. Kraj lat dzieciennych – bezpieczny port?
Ferdynand Ruszczyc „W świat” 35, Henryk Sienkiewicz „Latarnik” (fragmenty) 36, Tadeusz Różewicz „Na placówce dyplomatycznej” (fragmenty) 41, Czesław Miłosz „Dwór” 44
7. Kraje, których nie ma
Jean Delumeau „Cywilizacja odrodzenia” (fragmenty) 47, Wisława Szymborska „Utopia” 50
8. Marzenia podobne, a jednak inne
Pieter Bruegel starszy „Kraina pasibrzuchów” 52, Voltaire „Kandyd, czyli Optymizm” (fragmenty) 53
9. Raj na ziemi?
Hieronimus Bosch „Wóz siana” 58, Ignacy Krasicki „Wstęp do bajek”, „Lew pokorny” 59, „Lew i zwierzęta”, „Jagnię i wilcy” 60, Julian Tuwim „PURS. Rozporządzenie.” 62
10. Byłem w Arkadii
Nicolas Poussin „Et in Arcadia ego” 64, Juliusz Słowacki „Fantazy” (fragment) 65
11. Pejzaże Adama Mickiewicza
Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, Księga III (fragment) 70, Adam Mickiewicz „Świtez” 73, Adam Mickiewicz „Stepy Akermanskie” 80, „Burza” 81, „Czatyrdah” 82
12. Majestat gór
Adam Asnyk „Limba” 84, Kazimierz Przerwa Tetmajer „Limba” 85
13. Barwy natury
Czesław Miłosz „Mały traktat o kolorach” 88, Tadeusz Miciński „Akwarele” 89, Tadeusz Różewicz „Bursztynowy ptaszek” 89,

Jarosław Iwaszkiewicz „Deszcz” 90, Joanna Kulmowa „Białe” 90, Leopold Staff „Wysokie drzewa” 91, Tadeusz Różewicz „Drzewo” 92

II. POLAKÓW PORTRET WŁASNY

Stanisław Wyspiański, „Polonia”, 1894

1. Nasi dawni przodkowie
Jan Chryzostom Pasek „Pamiętniki” (fragmenty) 96, Henryk Sienkiewicz „Potop” (fragmenty) 99
2. Satyra prawdę mówi...
Jan Kochanowski „Na nabożną”, „Na Konrata”, „Do Hanny”, „O doktorze Hiszpanie” 105, Ignacy Krasicki „Szczer i kot”, „Mądry i głupi” 106, Ignacy Krasicki „Żona modna” (fragment) 107
3. Szkic do polskich obyczajów
Jędrzej Kitowicz „Opis obyczajów i zwyczajów za panowania Augusta III” (fragment) 111, Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, Księga XII (fragmenty) 112
4. Obrzędy i czas świąt
Adam Mickiewicz II część „Dziadów” (fragment) 117, Władysław Stanisław Reymont „Chłopi” (fragmenty) 123, Narodziny Pańskie w malarstwie 129, Melchior Wańkowicz „Szczeniące lata” (fragment) 131
5. Czas historii – nadzieje i rozczarowania
Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, Księga XII (fragment) 134, Teofil Antoni Kwiatkowski „Polonez Chopina” 137, Aleksander Fredro „Trzy po trzy” (fragmenty) 138
6. Wierni do końca
Jan Malczewski „Melancholia” 141, Marian Brandys „Z dwóch stron drzwi” (fragmenty) 142, Jan Matejko „Rejtan na sejmie warszawskim 1773” 145, Adam Mickiewicz „Reduta Ordona” 146, Juliusz Słowacki „Sowiński w okopach Woli” 152
7. Spodkobiery patrona szanów
Anna Świrszczyńska „Ostatnie polskie powstanie”, „Strzelać w oczy człowieka”, „Major powiedział” 155, „Pamiętniki żołnierzy baonu „Zośka”. Powstanie Warszawskie” (fragmenty) 156
8. Scalająca siła pieśni
„Bogurodzica” 160, Józef Wybicki „Pieśń legionów polskich we Włoszech” 162, Maria Konopnicka „Rota” (fragment) 164
9. Kto ty jesteś?
Adam Krzemiński „Kto ty jesteś?” 166, Krzysztof Zanussi „Polskie jest różne” (fragmenty) 168

Indeks osobowy 170

Indeks rzeczowy 172

Słownik postaci literackich oraz wydarzeń i postaci historycznych 173

Bibliografia 174